

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Czego chcesz od nas, Panie, za Twe hojne dary?

Author: Małgorzata Smereczniak

Citation style: Smereczniak Małgorzata. (2018). Czego chcesz od nas, Panie, za Twe hojne dary?. W: R. Cudak, W. Hajduk-Gawron, A. Madeja (red.), "Na wrywki : 100 cytatów z polskiej poezji i dramatu, które powinien znać także cudzoziemiec" (S. 69-72). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

Czego chcesz od nas, Panie, za Twe hojne dary?

O cytacie

Tymi słowami rozpoczyna się *Pieśń* Jana Kochanowskiego. Utwór znany jest też jako *Hymn* i należy do najwcześniejszych tekstów napisanych przez tego poetę po polsku (używał także łaciny). *Hymn* wydrukowano ok. 1562 roku jako dodatek do poematu *Zuzanna*. Bohater *HYMNU* podziwia piękno doskonałego, widzialnego świata, chwając w ten sposób niewidzialnego Boga, który go stworzył.

Czego chcesz od nas, Panie, za Twe hojne dary?
Czego za dobrodziejstwa, którym nie masz miary?

Kościół Cię nie ogarnie, wszędy pełno Ciebie,
I w otchłaniach, i w morzu, na ziemi, na niebie.

Złota też, wiem, nie pragniesz, bo to wszystko Twoje,
Cokolwiek na tym świecie człowiek mieni swoje.

Wdzięcznym Cię tedy sercem, Panie, wyznawamy,
Bo nad to przystojniejszej ofiary nie mamy.
[...]

Hymn można odczytać jako przejaw humanistycznej religijności i postawy wobec tego, co nas otacza. W utworze podkreślone są harmonia i pełnia świata. Wszystkie jego elementy w doskonały sposób do siebie pasują, niczym w idealnym dziele sztuki.

Tradycja mówi (choć brak dokumentów potwierdzających ten przekaz), że *Hymn* powstał we Francji i został przesłany przez autora do kraju. Tu odczytano go podczas zjazdu szlachty protestanckiej – utwór wywołał podziw, który Mikołaj Rej miał wyrazić słowami: „Temu dank przed sobą dawam” („dank” w języku staropolskim oznaczał ‘pierwszeństwo’; „dawam” – dzisiaj: „daję”).

O autorze i jego twórczości

Jan Kochanowski (1530–1584) jest uważany za najwybitniejszego twórcę polskiego i europejskiego RENESANSU. Pochodził z rodziny szlacheckiej, kształcił się na uniwersytetach w Krakowie, Królewcu i Padwie. Dzięki studiom i podróżom zdobył bogatą wiedzę filologiczną oraz zawarł cenne znajomości z humanistami i poetami tamtego okresu. Po powrocie do kraju (1559) przebywał na dworach znanych rodzin arystokratycznych (Tęczyńskich, Tarnowskich, Firlejów), a od 1563 roku był sekretarzem króla Zygmunta Augusta. Po ucieczce króla Henryka Walezy z Polski (1574) Kochanowski zrezygnował z życia dworskiego i zamieszkał w CZARNOLESIE, w rodzinnym majątku. Ożenił się z Dorotą Podlodowską i został ojcem siedmiorga dzieci (trzy córki zmarły w dzieciństwie). Zmarł nagle w Lublinie, prawdopodobnie w wyniku ataku serca.

Twórczość Jana Kochanowskiego uznaje się za odzwierciedlenie idei renesansowego HUMANIZMU, wyrażanej słowami Terencjusza: „Człowiekiem jestem i nic, co ludzkie, nie jest mi obce”. Jan z Czarnolasu (tak zwykle się nazywać poetę) w filozoficzny sposób nawiązuje w swych utworach do różnych momentów życia ludzkiego, różnych postaw i stanów emocjonalnych (m.in.: radości, smutku, głębokiego żalu, utraty i odzyskiwania nadziei, osiągnięcia i podtrzymywania harmonii z samym sobą i ze światem). W wielu tekstach porusza też sprawy polityczne i społeczne, odnosząc się do współczesnych mu wydarzeń historycznych.

Choć w swej twórczości Kochanowski inspirował się BIBLIĄ, a przede wszystkim literaturą antyczną (czerpał stamtąd motywy, tematy i rozwiązania formalne), jego utwory pozostają oryginalne. Badacze podkreślają ich walory językowe i stylistyczne. Kochanowski zajmował się też tłumaczeniami poezji antycznej, tworzył również literackie parafrazy istniejących już tekstów (tak powstał *Psałterz Dawidów*). W jego dorobku znajdują się różne gatunki literackie, m.in.: pieśni, elegie, fraszki, treny, ody, epigramaty, poematy oraz dramat *Odprawa posłów greckich*.

Nawiązania

Hymn wykonywany jest współcześnie przez wiernych w kościołach rzymskokatolickich i protestanckich podczas nabożeństw i uroczystości religijnych (można go znaleźć w śpiewnikach i modlitewnikach).

Nawiązania do twórczości Kochanowskiego widoczne są w utworach wielu polskich poetów (m.in.: Juliusza Słowackiego, Cypriana Kamila Norwida, Leopolda Staffa, Juliana Tuwima, Bolesława Leśmiana, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego).

Warto wiedzieć

- BIBLIA – zob. **A niechaj narodowie wždy postronni znają, / Iż Polacy nie gęsi, iż swój język mają!*
- CZARNOLAS – zob. **Wsi spokojna, wsi wesoła*
- HUMANIZM (łac. *humanus* – ‘ludzki’) – główny prąd umysłowy epoki renesansu (odrodzenia), który od połowy XIV wieku rozwijał się we Włoszech, potem w innych krajach europejskich. Humanizm w centrum stawiał człowieka (antropocentryzm) – jego harmonijny rozwój i samodoskonalenie. Człowiek był widziany przez renesansowych humanistów z jednej strony jako jednostka wolna, autonomiczna, mająca prawo skupiać się na własnych przeżyciach i rozwoju, a z drugiej – jako członek państwa, większej wspólnoty, wobec której ma pewne powinności. Humanizm nawiązywał do wzorców klasycznych – koncentrowano się na badaniu sztuki starożytnej, prowadzono intensywne studia nad literaturą i filozofią antyczną. W duchu sięgania do źródeł kultury odrzucano średniowieczne postawy i wywodzącą się z tamtego okresu wizję świata.
- HYMN (gr. *hýmnos* – ‘pieśń pochwalna’) – utwór liryczny o charakterze podniosłym, chwalcący bóstwo, ideę, ojczyznę, ważną osobę, wydarzenie itp. Zawiera apostroficzny zwrot do adresata.
- RENESANS (fr. *la renaissance* – ‘odrodzenie’) – epoka w dziejach kultury (XIV–XVI wiek), która nastąpiła po okresie ŚREDNIOWIECZA. Procesy społeczno-polityczne i kulturowe charakterystyczne dla renesansu wystąpiły najwcześniej we Włoszech (już w XIV wieku), w Europie północnej zaś pod koniec XV wieku. Należały do nich przede wszystkim: wzrost znaczenia miast oraz mieszczaństwa, jednoczenie się państw pozostających dotąd w rozbiciu (np. Polska, Hiszpania, Francja), wzrost rangi języków narodowych, które stawały się narzędziem twórczości literackiej, powstanie ruchu reformacyjnego oraz kryzys papieżstwa. Rosła rola (oraz znajomość) literatury i nauki, do czego przyczyniły się m.in. podróże i odkrycia geograficzne, wynalezienie druku oraz rozwój drukarstwa. Bardzo silne były nawiązania do antyku, który stał się źródłem kanonów sztuki, wzorców literackich, a także postaw filozoficznych. „Człowiek renesansu” był jednostką, która rozwijała swój potencjał umysłowy, poznawczy, naukowy, literacki, czerpiąc inspi-

cję z literatury, filozofii i historii antycznej. Określenie to współcześnie używane jest do opisu osób wszechstronnych, aktywnych poznawczo i twórczo, rozwijających swe zainteresowania oraz wiedzę w różnych dziedzinach i kierunkach, erudytów.

- ŚREDNIOWIECZE – zob. **Bogurodzica, dziewica*

Z opracowań

Poezja Kochanowskiego, dzięki swym bogatym tradycjom, dzięki nawiązaniu do różnorodnych stylowo, gatunkowo i tematycznie zasobów literatury antycznej, Biblii, poezji petrarkistów oraz wcześniejszej twórczości polskiej i polsko-łacińskiej, stała się polską syntezą dotychczasowych osiągnięć europejskich swoich czasów.

Pelc 1965, 110

Bibliografia

- Kochanowski J., 1970: *Pieśni*. Oprac. L. Szczerbicka-Ślęk. Wrocław.
- Pelc J., 1965: *Jan Kochanowski w tradycjach literatury polskiej (od XVI do połowy XVIII w.)*. Warszawa.
- Ziomek J., 1995: *Renesans*. Warszawa.

Małgorzata Smereczniak